

Riktlinje med rutiner för servering av specialkost i förskola, grundskola och gymnasium

Allmänt

Syftet med denna riktlinje är att tydliggöra de regler och rutiner som gäller i Nyköpings kommun avseende att säkerställa att de barn och elever som är i behov av specialkost får mat anpassad för sina speciella behov.

Den mat som serveras ska uppfylla krav enligt skollagen avseende näringsriktiga måltider.

I Nyköpings kommun definieras specialkost som sådan mat som tillagas till elever som av medicinska skäl måste få en anpassad kost.

Utöver normalkost serveras varje dag ett vegetariskt alternativ för dem som av andra skäl än medicinska inte önskar äta den mat som serveras som normalmåltid.

Nyköpings kommun erbjuder inte speciell kost som utgår från etiska/ideologiska ståndpunkter, trender eller andra allmänna önskemål.

För dem som önskar annan kost än normalkosten av andra än medicinska skäl hänvisas till Lakto-ovo- vegetarisk kost (innehåller mjölk och ägg).

Specialkost vid medicinska skäl

För att få rätt kost krävs att:

- diagnos på födoämnesöverkänslighet är ställd av sjukvården.
- en bedömning är gjord av läkare, dietist, skolsköterska eller BVC vid andra typer av matsvårigheter och/eller tillfälliga kostförändringar. Kan gälla vid exempelvis påverkad tillväxt eller barn med neuropsykiatrisk problematik.

Vid behov av specialkost, gör så här:

- Kontakta förskolechef eller skolsköterska för att få blanketten "Ansökan om specialkost" eller hämta blanketten på <http://nykoping.se/BarnUtbildning/Skolmat/>. Fyll i blanketten och lämna in den undertecknad till förskolechef om barnet går i förskolan eller till skolsköterska om barnet går i skolan. Bifoga de intyg som krävs.

Speciellt för laktosintolerans: Läkarintyg krävs ej för elever i grundskola och gymnasium. För barn i förskolan krävs läkarintyg. Se vidare bilaga 2 om laktosintolerans.

Hur länge är ansökan och intyg giltigt?

Ansökan ska förnyas varje år inför höstterminsstart. Ny ansökan skickas också in om barnet/eleven byter förskola/skola.

Läkarintyg för födoämnesöverkänslighet förnyas endast om allergier tillkommer.

Vid intyg som gäller vid särskilda behov (matsvårigheter av andra skäl än allergi) ska det framgå i bedömning när uppföljning ska göras.

Vid andra skäl än medicinska erbjuds vegetarisk kost

Önskas fläskfri eller vegetarisk kost fylls blankett "Beställning av vegetarisk eller fläskfri kost" i som lämnas direkt till köket. Denna Blankett begäras från kök/måltidsleverantör eller hämtas på <http://nykoping.se/Barn--Utbildning/Skolmat/>

Bilagor

Bilaga 1 - Rutiner med ansvarsbeskrivning

Bilaga 2 - Information om mjölkproteinallergi och laktosintolerans

Bilaga 1

Rutiner med ansvarsbeskrivning

Ansvar

Vårdnadshavare ska:

- uppge utförlig information på specialkostblanketten samt bifoga
  - intyg från läkare, BVC eller dietist om barnet går i förskolan.
  - skolsköterskas underskrift på specialkostblanketten om barnet går i grundskolan.
- ange på blanketten om medicinering finns samt instruktioner för hur den ska användas.
- lämna blanketten till förskolechef om barnet går i förskolan och skolsköterskan om barnet går i skolan.
- om barnet har specialkost i dag men saknar intyg, lämna in läkarintyg inom 3 månader från att man fått denna information/rutin.
- om utredning pågår lämna skriftlig information från behandlande läkare att utredning pågår och vad som gäller under tiden.
- ansvara för att berörda personalkategorier får information om barnets behov.
- lämna in en ny specialkostblankett varje år inför höstterminsstart och om barnet/eleven byter förskola/skola.
- omedelbart meddela förändringar, ex. om allergin vuxit bort.
- om ytterligare allergi tillkommit, lämna in ny specialkostblankett tillsammans med läkarintyg.
- anmäla frånvaro förskolan eller till skolköket senast kl. 08.00 samt meddela när barnet är tillbaka igen. Kontaktuppgifter till skolans tillagningskök hittar du på www.energizonen.com.

Barnet/eleven bör:

- ha åldersadekvat kunskap om sin allergi och känna till vad hon/han kan äta och vad som kan undvikas.

Skolsköterska ska:

- bedöma om det finns lämplig medicinsk dokumentation gällande elevens behov av specialkost.
- ansvara för att specialkostblankett lämnas till kök/måltidsleverantör och ev. fritidsverksamhet.
- vid information från måltidsleverantör/kök kontakta vårdnadshavare till de elever som inte hämtat ut sin specialkost på 2 veckor.

Förskolechef/rektor ska:

- ansvara för att rutin samt specialkostblanketter distribueras till vårdnadshavare årligen inför inskrivning/skolstart.
- ansvara för att pedagogisk personal som har behov av specialkost lämnar in blankett för ansökan om specialkost.
- skapa rutiner för att personalen tar emot och förvarar blanketterna, samt hur information om barnets kost informeras till all berörd personal.
- vid behov utarbeta en egenvårdsplan för enskilda barn/elever

Måltidsleverantör och förskolor med tillagningskök i egen regi ska:

- ta fram interna rutiner för säker hantering av specialkost samt säkerställa att all personal har kunskap om barnets/elevens allergikost.
- ta fram handlingsplan för eventuella tillbud.
- anpassa specialkosten så att den avviker så lite som möjligt från normalkosten.
- regelbundet fortbilda kökspersonal i specialkosthantering.
- kontakta skolsköterska när elev inte hämtat ut sin specialkost på 2 veckor.

Bilaga 2

Information om mjölkproteinallergi och laktosintolerans

Allergi mot mjölkprotein och laktosintolerans är två skilda saker. Vid mjölkproteinallergi tål man inte proteinerna i mjölken och måste utesluta all sorts mat med mjölk i. Vid laktosintolerans får man magbesvär av mjölksocker, laktos. Då gäller det att begränsa intaget av mjölkprodukter.

Mjölkproteinallergi

Allergin är vanlig hos små barn men växer ofta bort.

Vid mjölkproteinallergi måste alla former av mjölk- och mjölkprodukter uteslutas helt ur kosten. Detta gäller komjölk liksom får- och getmjölk och produkter av dessa såsom margariner, smör, ost etc.

Laktosintolerans

Laktosintolerans är mycket ovanligt hos små barn. Hos personer med ärftlighet för laktosintolerans minskar produktionen av enzymet laktas oftast under skol- eller ungdomsåren.

Laktasbrist kan uppträda tillfälligt i samband med en skada i tarmslemhinnan som vid obehandlad glutenintolerans, celiaki, eller vid tarminfektioner. Sådan laktosintolerans kallas för sekundär laktosintolerans och går i allmänhet över när den verkliga orsaken till besvären har behandlats. När skadan har läkt återkommer laktasenzymet. Misstänker du laktosintolerans, uppsök alltid läkare så att allvarigare tillstånd inte missas.

Laktosintolerans är mycket ovanligt bland barn under fem år. Om ett barn har problem med magen är det troligt att det beror på något annat. Om man misstänker att ett barn reagerar på mjölk är det viktigt att man söker vård för att få rätt diagnos och att man inte på egen hand börjar utesluta mjölk innan man är klar över orsaken till besvären. Det man tror är laktosintolerans kanske i stället är komjölkproteinallergi, men det kan också finnas andra orsaker.

I laktosreducerad kost måste man begränsa användningen av mjölkprodukter. De flesta med laktosintolerans tål en viss mängd laktos. Hur mycket laktos man tål varierar, men de flesta kan dricka åtminstone en deciliter mjölk dagligen utan symtom.

(Källa: livsmedelsverket)

Se även:

<http://www.1177.se/Fakta-och-rad/Sjukdomar/Laktosintolerans/>